

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące podmiotu ubiegającego się o wpis

nazwa inicjatywy	Festiwal Otwarte Ogrody
nazwa podmiotu	Mieszkańcy Podkowy Leśnej, lokalne organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury i edukacji, Urząd Miasta w Podkowie Leśnej.
dokładny adres	ul. Akacjowa 39/41 05-807 Podkowa Leśna
gmina	Podkowa Leśna
powiat	Grodzisk Mazowiecki
województwo	mazowieckie
telefon	22 7592101
adres strony internetowej	www.otwarteogrody.pl , www.podkowalesna.pl
faks	22 7589003
adres e-mail	urzadmiasta@podkowalesna.pl

2. Charakter podmiotu

Obywatele zorganizowani (zaznacz):

- w radach i komitetach utworzonych przez władze publiczne
- w radach i komitetach zorganizowanych z inicjatywy mieszkańców
- zebraniach wiejskich i sołectwach
- w organizacjach pozarządowych
- nieformalnych grupach obywatelskich
- indywidualne osoby

3. Rodzaj(e) podjętych działań na rzecz realizacji potrzeb społeczności lokalnej (zaznacz):

- realizacja zadań publicznych na zlecenie władz lokalnych
- działalność charytatywna i opiekuńcza
- działalność edukacyjna i wychowawcza
- działalność wspierająca rozwój społeczności lokalnej
- działalność na rzecz podniesienia warunków życia
- działalność na rzecz zachowania i rozwoju lokalnych wartości kultury i tradycji

4. Przedmiot działalności

Festiwal Otwarte Ogrody to społeczne wydarzenia kulturalno-artystyczno-edukacyjne inicjowane i realizowane przez mieszkańców – Gospodarzy Ogrodów we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządem. To wspólne działanie aktywnych mieszkańców, organizacji pozarządowych i samorządu służy od 10 lat integracji społeczności lokalnej i budowaniu jej wizerunku.

Festiwal po raz pierwszy odbył się w Mieście Ogrodzie Podkowie Leśnej we wrześniu 2005 roku. Jako obywatelska inicjatywa, łącząca trzy sektory, Festiwal został przejęty w roku 2006 przez sąsiednie gminy Milanówek i Brwinów – co ułatwiło późniejszą współpracę władz tych miast.

Głównym celem festiwalu jest zachowanie i promocja dziedzictwa materialnego i kulturowego miast ogrodów, budowanie tożsamości miejsca i lokalnego patriotyzmu poprzez równoczesne bycie uczestnikiem i kreatorem lokalnych wydarzeń artystycznych i edukacyjnych.

5. Opis działań

W roku 2005, gdy po raz pierwszy został zorganizowany Festiwal Otwarte Ogrody, okazało się, że wielu mieszkańców nie wie, że mieszka w „mieście ogrodzie”, nie zna idei Ebenezera Howarda, mało interesuje się historią swojego miasta. Inicjatorzy Festiwalu Otwarte Ogrody - Magdalena Prosińska i Łukasz Willmann uważając, że Podkowa Leśna jako najstarsza i najpełniej zachowana polska realizacja miasta ogrodu posiada genius loci, którego korzenie/historię należy odkryć/uświadomić współczesnym mieszkańcom.

Jedne z podstawowych założeń miast ogrodów to bliski kontakt z przyrodą, więzi społeczne i udział w życiu miasta. Założenia te spełniała Podkowa Leśna dzięki swojemu położeniu, planowi urbanistycznemu oraz aktywnej działalności pierwszych mieszkańców. Wykorzystując wiedzę o historii miasta i jego mieszkańcach z jednej strony, a z drugiej uważając, że jest potrzeba zachowania i promocji najcenniejszych zasobów dziedzictwa materialnego i kulturowego przedwojennych mazowieckich miast ogrodów, uzdrowisk i letnisk, autorzy festiwalu Magdalena Prosińska i Łukasz Willmann zaproponowali mieszkańcom Podkowy Leśnej wzięcie udziału w Europejskich Dniach Dziedzictwa (EDD). Motywem przewodnim w roku 2005 były: Pałace, Parki i Ogrody. Podstawą obchodów w Podkowie Leśnej był niezwykle nowatorski pomysł otwarcia prywatnych ogrodów, uznany jako gest dzielenia się dostępem do zabytków, budowania sąsiedzkich więzi i tożsamości lokalnej w oparciu o wspólne dziedzictwo. Tak zdefiniowane cele znalazły uznanie i akceptację. Następnym krokiem było wspólne zbudowanie programu, na który złożyły się wystawy, koncerty i warsztaty w prywatnych ogrodach i domach oraz w przestrzeniach publicznych. W organizacji Festiwalu udział wzięli mieszkańcy, przedstawiciele organizacji oraz władze samorządowe.

Festiwal Otwarte Ogrody - metoda jego realizacji przewidująca różnorodność działań, zaangażowanie mieszkańców, a przede wszystkim cele jakie sobie stawia i realizuje: integracja społeczności lokalnej wokół poznawania dziedzictwa materialnego i kulturowego, promocja idei miast ogrodów, prezentacja lokalnych twórców - okazał się atrakcyjny dla naszych sąsiadów oraz innych miast ogrodów w województwie mazowieckim. W roku 2006 Festiwal Otwarte Ogrody został zrealizowany także w Milanówku i w Brwinowie. W następnych latach do „rodziny” festiwalowej dołączyły: Komorów, Konstancin, Włochy, Zalesie, Józefów i Warszawska Sadyba.

W każdym z tych miejsc festiwal ma swoją specyfikę, ale podstawą jest przede wszystkim aktywność i inicjatywa mieszkańców i organizacji pozarządowych, skupiona wokół działań poświęconych tradycji i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego, materialnego oraz budowaniu kapitału społecznego. Część wydarzeń odbywa się w przestrzeniach prywatnych (domy i ogrody), w kawiarniach, a część w otwartych przestrzeniach miejskich (Park Miejski, las Młochowskich), w Pałacyku Kasynie (siedziba CKiO), w szkołach, bibliotece i na stacji WKD.

W Podkowie Leśnej w 2014 roku będzie obchodzona 10 edycja festiwalu. Od pierwszej edycji w roku 2005 do tegorocznej - jubileuszowej, program festiwalu jest budowany metodą partycypacyjną. Na spotkaniach organizowanych przez koordynatora (od 2009 roku rolę koordynatora pełni Centrum Kultury i Inicjatyw Obywatelskich) mieszkańcy, którzy chcą podzielić się swoją przestrzenią prywatną, organizacje pozarządowe, instytucje samorządowe, prywatni przedsiębiorcy, potencjalni realizatorzy Festiwalu uczestniczą w przygotowaniach programu. Wszystkie zgłaszane projekty są wspólnie omawiane, ustalany jest harmonogram wydarzeń festiwalowych, podział obowiązków i możliwości finansowania poszczególnych działań.

W programie festiwalu znajdują się ogrody przeznaczone dla odbiorców w różnym wieku i o różnych zainteresowaniach. Co roku otwierają się nowe ogrody, zgłaszają się kolejni mieszkańcy z pomysłami na otworzenie własnych ogrodów lub z propozycją włączenia się do już zaplanowanych. Co roku odkrywane są nowe wątki historyczne, prezentowani są – często młodzi – podkowieńscy artyści, podnosi się poziom wiedzy o miastach ogrodach, postępuje integracja społeczności lokalnej i rośnie patriotyzm lokalny. Co raz lepiej poznajemy naszych sąsiadów, ich pasje i talenty artystyczne, naukowe oraz organizacyjne. Podkowieńska „rodzina ogrodników” – Gospodarzy Ogrodów, w sposób naturalny zmienia rokrocznie swój skład i liczebność ale są dwa ogrody, które były otwarte od pierwszego festiwalu: ogród literacko muzyczny Yasminy Strzeleckiej i Z Jachimskiego oraz ogród malarsko-artystyczny Anny i Piotra Łukasiewiczów.

Wybrane daty i wydarzenia związane z historią Festiwalu Otwarte Ogrody:

Grudzień, 2004 – inicjatorzy i pomysłodawcy Festiwalu: Magdalena Prosińska i Łukasz Willmann przedstawiają w Urzędzie Miasta Podkowie Leśnej propozycję realizacji Festiwalu Otwarte Ogrody w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa; pomoc i współpracę deklarują Stowarzyszenie „Związek Podkowieńców” i Towarzystwo Przyjaciół Miasta Ogrodu Podkowie Leśna.

Wrzesień 2005 – pierwsza edycja festiwalu w Podkowie Leśnej; dziesięciu mieszkańców otwiera swoje prywatne ogrody i domy, odbywają się w nich wystawy, koncerty, warsztaty. Część wydarzeń odbywa się w przestrzeniach publicznych; zorganizowane są trzy wycieczki tematyczne (literatura, architektura i przyroda w Podkowie Leśnej). W czasie tych pierwszych Otwartych Ogrodów odbyło się 38 wydarzeń kulturalno-artystyczne oraz dwudniowe międzynarodowe warsztaty „Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego w kontekście rewitalizacji miasta ogrodu Podkowie Leśna”. W ramach cyklu filmów dokumentalnych II programu TVP „Małe ojczyzny” powstał film „Dyskretny urok ogrodów” w reżyserii Urszuli Boruch (program i album pofestiwalowy w załączeniu).

Wrzesień 2006 – wolę współpracy przy realizacji Festiwalu pod hasłem „Mały Londyn” podpisują burmistrzowie Podkowie Leśnej, Brwinowa i Milanówka; program Festiwalu przygotowany jest przez

Magdalenę Prosińską i Łukasza Willmana przy współpracy mieszkańców, lokalnych ngo i samorządów trzech miejscowości (program w załączeniu).

Wrzesień 2007 – Festiwal Otwarte Ogrody realizowany jest także poza Brwinowem, Milanówkiem i Podkowie Leśną w Konstancinie, Włochach, Zalesiu i na Sadybie; w Podkowie w ramach Festiwalu Otwarte Ogrody odbywa się cykl wykładów, warsztatów i wystaw pt. "Dom, Ogród, Miasto – Styl Życia na XXI wiek"(załącznik) zaadresowany do mieszkańców i władz samorządowych podwarszawskich miast ogrodów; powstaje logo Otwartych Ogrodów oraz strona internetowa www.otwarteogrody.pl administrowana przez Magdalenę Prosińską; Związek Podkowieńców wydaje album „Festiwal Otwarte Ogrody Podkowa Leśna 2007”(Program i album w załączeniu).

Wrzesień 2008 – w czasie festiwalu w Podkowie Leśnej odbyło się m.in. spotkanie „Od małych ojczyzn do Europy ojczyzn”- poświęcone twórczości Krystyny i Michała Bogusławskich, w spotkaniu uczestniczyli bohaterowie i twórcy filmów dokumentalnych z cyklu „Małe Ojczyzny”.

Wrzesień 2009 – w Podkowie Leśnej głównym koordynatorem Festiwalu Otwarte Ogrody zostaje Centrum Kultury i Inicjatyw Obywatelskich, z roku na rok przybywa mieszkańców otwierających swoje domy i ogrody; szczegółowe informacje o Festiwalu Otwarte Ogrody w Podkowie Leśnej są dostępne na stronie: www.ckipodkowa.pl i www.podkowalesna.pl.

W 2010 roku zgodnie z wolą Gospodarzy Otwartych Ogrodów festiwal zostaje przeniesiony na czerwiec.

Od pierwszej edycji festiwalu do edycji w roku 2013 we współpracy z samorządem - przy organizacji i zdobywaniu środków finansowych - zaangażowane są przede wszystkim dwie podkowieńskie organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie „Związek Podkowieńców” i Towarzystwo Przyjaciół Miasta Ogrodu Podkowie Leśnej. Ponadto do organizacji czynnie współpracujących przy festiwalu zaliczyć można Chór Pieśni Dawnej „Pośrodku Żywota”, Fundacja Villa Musica, Stowarzyszenie „Ogród Sztuk i Nauk”. Od roku 2010 aktywnym współorganizatorem Festiwalu jest Stowarzyszenie LGD „Zielone Sąsiedztwo”.

Festiwal Otwarte Ogrody w Podkowie Leśnej od roku 2007 ma dokumentację filmową.

6. Ocena efektów wdrożenia projektu dla zaangażowania mieszkańców w realizację zadań publicznych

Festiwal Otwarte Ogrody w Podkowie Leśnej to:

- kilkadziesiąt różnorodnych wydarzeń kulturalno-artystyczno-edukacyjnych. Są to wystawy, koncerty, spektakle teatralne, warsztaty artystyczno-edukacyjne, spotkania z artystami w ich pracowniach, imprezy sportowe, wycieczki. W programie festiwalu znajduje się również część edukacyjna poświęcona problematyce miast ogrodów,
- kształtowanie szacunku dla dziedzictwa kulturowego i materialnego, budowanie tożsamości miejsca i lokalnego patriotyzmu,
- współpraca wielu podmiotów i integracja różnych środowisk wokół realizacji działań dla dobra wspólnego,
- promocja miasta ogrodu i jego mieszkańców - artystów profesjonalnych i amatorów,

- możliwość bycia równocześnie uczestnikiem i kreatorem lokalnych wydarzeń.

W roku 2013 w ramach Festiwalu Otwarte Ogrody w Podkowie Leśnej odbyły się 43 wydarzenia kulturalno-artystyczno-edukacyjne z tego 22 w prywatnych domach lub ogrodach. Frekwencja jest uzależniona od tematu ogrodu. Szacuje się, że wynosi ona od 40 osób na warsztatach do 200 gości na koncertach. W otwartych imprezach na terenach publicznych – koncertach, tańcach, piknikach - bierze udział ok. 400 osób.

Festiwal Otwarte Ogrody jest imprezą cykliczną, ponadlokalną, otwartą i dostępną dla mieszkańców, gości i turystów. Odbywa się m.in. dzięki ogromnemu zaangażowaniu i fizycznej pracy mieszkańców – Gospodarzy Ogrodów. Wstęp na wszystkie imprezy jest bezpłatny.

7. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Na koszty poniesione na realizację Festiwalu Otwarte Ogrody 2013 w Podkowie Leśnej składają się:

- dotacja z Urzędu Miasta dla organizacji pozarządowych w ramach konkursu dla organizacji pozarządowych w wys. 6 tys. zł, z której finansowane są honoraria za niektóre koncerty, zakup materiałów potrzebnych do realizacji warsztatów lub wystaw, przygotowanie i druk materiałów edukacyjnych i promocyjnych;
- wkład własny finansowy ngo współorganizujących otwarte ogrody w wys. ok.1500 zł
- środki koordynatora Festiwalu CKiO z Urzędu Miasta oraz od sponsorów w wys. ok.17 tys. zł

Podstawą organizacji Festiwalu jest trudne do oszacowania bezpośrednio zaangażowanie mieszkańców poprzez:

1. udostępnienie nieodpłatne prywatnej przestrzeni (ogród, pracownia, dom), w której Gospodarze i zaproszeni goście uczestniczą w różnorodnych autorskich, wydarzeniach edukacyjno-artystyczno-kulturalnych,
2. udostępnienie nieodpłatne prywatnych sprzętów potrzebnych do realizacji autorskiego wydarzenia (instrumenty muzyczne, komputery, projektory, samochody, telefony art. wyposażenia domu),
3. poświęcenie czasu na wykonanie prac merytorycznych, organizacyjnych i technicznych związanych z realizacją danego ogrodu (uporządkowanie ogrodu/terenu i aranżacja przestrzeni zgodnie z programem/treścią ogrodu).

8. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Dla autorów pomysłu, przy pierwszej edycji festiwalu największą trudność stanowiło przekonanie mieszkańców do otworzenia i wpuszczenia do swojego domu lub ogrodu obcych ludzi. Dużym wsparciem, wzmacniającym zaufanie potencjalnych gospodarzy była rekomendacja Urzędu Miasta udzielona pomysłodawcom.

9. Zalecenia dla innych podmiotów zainteresowanych wdrożeniem projektu

Wszyscy zainteresowani zorganizowaniem Festiwalu Otwarte Ogrody w swoim mieście powinni zapoznać się z regulaminem znajdującym się na stronie www.otwarteogrody.pl administrowanej przez Magdalenę Prosińską.

Bardzo ważne jest, aby organizator na wstępie jasno określił kwestie finansowe oraz podział zadań związanych z realizacją konkretnego przedsięwzięcia. W poszczególnych miastach jest to różnie rozwiązywane.